

40 NĂM SAU.

CÂU CHUYỆN VỀ TUẦN LỄ FESTIVAL BẤT NGỜ CỦA GIA ĐÌNH TÔI

(Bài viết của **Nguyễn Văn Chức**, Dalat,
gửi tặng TTBG)

*Tình ngỡ đã phai pha, nhưng tình bỗng lại về
Người ngỡ đã đi xa, nhưng người vẫn quanh đây*

*

* *

Thời gian một khi đã trôi qua, thì không trở lại. Nước một khi đã chảy qua cầu, thì không trở lại. Tình yêu, may (hoặc chẳng may) sao không luôn như thế. Một tình yêu khởi từ tiền kiếp, rất có thể một hôm ở kiếp này hoặc trong kiếp nào mai hậu, bất chợt quay về.

Câu chuyện liên quan ba nhân vật chính: một người đàn ông đã già, một người đàn bà ngoài 60, và nhân vật thứ ba, Âm-Nhạc.

Câu chuyện là hoàn toàn thực. Nhân vật nữ tên Thu Vân. Nhân vật nam tôi gọi là thầy Ngọc. Còn nhân vật thứ ba, dĩ nhiên, không việc gì phải thay họ đổi tên.

Một cuối chiều chỉ một tuần cách đây, từ Thư Viện (nơi tôi làm việc) trở về, tôi khởi sự hưởng nhân dung dị của mình bằng việc nằm trong chăn ấm, đọc “sách thánh hiền”.

Đang đọc một đoạn hay trong sách thì chuông điện thoại bàn (gắn trên vách tường đầu giường) reo. Tôi không khởi bực mình vì bị ngắt ngang mạch “thánh hiền” này. Không ngờ, người gọi là chị Thu Vân. (Chị vốn là nhạc sĩ vĩ cầm, do thời cuộc mà phiêu giạt sang đất Mỹ, trở thành nhà văn. Tôi gặp chị lần đầu cách đây hơn mười năm, qua một người bạn chung. Từ đó, cứ độ dăm năm tôi lại gặp chị trong những chuyến chị từ Mỹ về thăm quê hương. Tôi cảm phục tài năng chị. Còn chị, hẳn không có gì chú ý tới tôi. Quan hệ giữa chị và tôi, do vậy, chỉ ở mực sơ giao.)

Ngay sau khi xác định người nghe là tôi, thì chị, không rào đón, vào thẳng vấn đề. *Rằng, chị có việc nhờ em. Rằng, chị tuần trước có hai buổi trình diễn tại khách sạn Palace. Ở lần thứ hai chị nhờ người mời anh Ngọc tới dự. Điều chị không dám chờ nhưng lại xảy ra là anh đã tới. Và, còn bất ngờ hơn, là sau khi nghe chị hoà tấu với anh nhạc công của Palace, thì anh tự đề nghị đệm piano cho chị (ấy là điều chị mong khát suốt mấy chục năm nay. Nhưng, ngay lúc này, anh*

tàn tạ quá rồi, lại bỏ đàn mấy chục năm qua. Chị không muốn anh làm hỏng cuộc trình diễn. Nhưng anh cương quyết ngồi vào piano. Chị cũng đành liêu.) Rất mực không ngờ, đầu anh đàn vụng về quá đỗi, cuộc hoà đàn một cách nào đó vẫn là trôi chảy [Em đừng hỏi gì hết. Để chị kể] Rồi anh còn cao hứng đọc tấu một bài. Sau đó chị ngỏ lời muốn lập một chương trình hoà tấu cùng anh. Nhưng mà, chị không chấp nhận anh đàn “bậy bạ”. Vậy nên, nếu anh chấp thuận, hai người phải thu xếp độ một tuần luyện tập cùng nhau. Anh đồng tình rồi. Bây giờ là việc chị cần hỏi em:

- Nhà em có đàn piano phải không ?

- Dạ, có. Nhưng mà nó...

- Chị có thể mượn cây đàn của em được không ?

- Nhưng mà... Cây đàn nhà em không thể di chuyển được ...

- Không. Là chị muốn mượn cây đàn của em để tập cùng anh Ngọc chiều nay. Còn ngày mai chị sẽ mượn đàn nhà anh Ba. (“Anh Ba” là thầy dạy piano bậc nhất ở thành phố của tôi, là thầy dạy piano của tôi trong một thời gian ngắn, và xưa kia là bạn thân của cả anh Ngọc và chị Thu Vân).

- Dạ. Hoàn toàn được. (Tôi trả lời sau suy nghĩ rất nhanh). Chị và thầy Ngọc (tôi gọi ông bằng thầy, theo cách xưng hô của nhiều người ở đây. Do ông xưa kia, ngoài vai trò nhạc sĩ, còn là thầy dạy nhạc tại một số trường và tại tư gia) có thể đến bất cứ lúc nào.

Độ năm phút sau điện thoại lại reo.

- Chị nhờ em việc nữa được không ?

... ?

- Em có thể giúp chị xuống đón anh Ngọc lên nhà em ngay bây giờ không? Còn chị thì sẽ lên thẳng nhà em.

Tôi ngần ngại. (Tôi lần đầu gặp ông cách đây có đến hai mươi năm. Từ đó tới nay tôi cũng có dăm lần gặp lại. Lần gần đây nhất tôi gặp ông cách độ chục năm. Mà khi ấy ông đã quá già yếu. Đứng, đi, ông đều phải có người nâng đỡ. Tôi và ông tuy chỉ sơ giao, song tôi sớm quý ông. Còn ông thậm chí không nhớ tên tôi. Tôi đang lúc rảnh, sẵn lòng đi đón ông, nhưng... chờ ông bằng xe máy thì phiền lưu quá.)

- Em rảnh. Nhưng mà... liệu thầy Ngọc có ngồi xe máy được không ?

- Em khỏi lo. Anh còn tự chạy xe máy được kia mà.

Đã yên tâm. Tôi gọi điện báo cho thầy Ngọc, rồi tức thì lấy xe đi. Lúc này, vợ và các con tôi đều đang vắng nhà, nên tôi quyết định mọi việc một mình.

Khi tôi tới nhà ông thì thấy ông đã sẵn sàng, đang đứng trước cửa. (Ông trọ ở một phòng thuộc tầng hai một ngôi nhà trong hẻm). Ông không nhớ tên tôi, nhưng thấy tôi ông nhận ra ngay, nhớ cả những lần gặp tôi cùng những chuyện liên quan. Ông thật đúng là một

cụ ông già yếu, song vẫn khá hơn lần tôi gặp trước. Ông bây giờ tự đi được, dù bước chân rất chông chênh. Tôi lên, cầm chiếc giỏ (trong đó có lẽ chứa mấy tập nhạc) hộ ông, dìu ông xuống thang lầu. Trên đường về nhà tôi, ông khiến tôi dễ dàng trò chuyện thật thoải mái cùng ông những đề tài hết sức vu vơ, không đề cập gì tới chị Thu Vân.

Ông và tôi về tới đầu ngõ nhà tôi vừa đúng khi chị Thu Vân được một người cháu chở bằng xe máy, cũng vừa tới.

Đưa hai người lên phòng nhạc nhà tôi (một căn phòng nhỏ trên gác gỗ có cây piano cổ và nhiều nhạc cụ khác), chuyện trò vài câu cho phải phép, rồi tôi xuống nhà để trao tự do cho đôi nghệ sĩ.

Ôi trái tim phiến muộn

Đã vui lại một giờ

Dưới nhà, tôi ngạc nhiên nghe, thay vì hàn huyên, họ tức thì sửa soạn nhạc cụ, so tơ nắn phím. Ngay kế đó là cuộc bàn luận sôi nổi nghiêm túc để thảo ra một nhạc mục trình diễn. Rồi vang lên những hòa thành *piano* rúng động ẩn dưới sự nhấn phím bất lực của tuổi tám mươi và của khổ đau dài và những nốt vĩ cầm dặt dìu buồn bã của bất tận cô đơn và mong khát. Tôi cảm nhận. Rằng *chính trong cái công việc thuần túy đang diễn ra lúc này mà họ đang vờ như là đang thực sự sống quãng đời âm nhạc chung thuở xa lơ lác nọ. Bốn mươi năm qua họ vẫn có những liên lạc, những buổi tái ngộ, những cuộc rượu cùng những bằng hữu thuở xưa, nhưng họ tuyệt đối chưa có một cuộc tái ngộ âm nhạc nào. Chỉ có một Trùng phùng--Âm Nhạc mới thực sự là một tái ngộ đích thực giữa hai người nghệ sĩ mà Tình Yêu của họ đã khởi và xây bằng Âm Nhạc, để rồi Âm Nhạc của họ lại được khởi và xây bằng Tình Yêu. Cuối cùng quan hệ giữa họ là mối quan hệ Âm nhạc-Tình yêu-Tình yêu-Âm nhạc... Hai tình cảm, hai đam mê ấy đã nhập thành một cái gì bất khả phân ly. Cả hai cái đều là dung môi cho nhau tan hòa, cả hai đều là dưỡng chất cho lẫn nhau. Cái hợp chất Tình Cảm--Đam Mê đó nếu thiếu một trong hai nhân tố, hoặc tỉ lệ thành phần của một trong hai thứ đó bị đổi thay, thì bản chất đích thực nguyên thủy của nó cũng không còn nữa cho đâu có níu kéo một cái tên từng gọi. **Hàn huyên.** Ấy là cái phải xảy ra giữa hai người yêu một thửa rồi phải xa nhau lâu rồi cuối cùng, theo một cách nào đó, **gặp lại.***

Hàn huyên. Ấy là cái nhu thiết đương nhiên về sự Hỏi (và Tra hỏi (!)) nhau về những gì đã xảy ra (các sự kiện ngoài và trong tâm hồn) của mỗi kẻ trong cái khoảng vắng trống dài xa cách nọ, mà qua đó họ tìm mới để đoán nhận sự hiện hữu dư âm của kẻ này trong đời kẻ nọ. Thật ra, giữa đôi Tình nhân-Âm nhạc--Tình nhân này cũng chẳng là ngoại lệ. Song, Hàn Huyên của họ là bằng Âm nhạc (Nghĩa là Âm nhạc cùng những gì liên quan nó và quanh nó. Chẳng hạn, những bất đồng, thậm chí, những cãi cọ đúng nghĩa đen về một Tempo, một Accent...). Họ làm như không hề có bốn mươi năm chia cách ở giữa. Họ làm như vẫn ĐANG trong những việc thường ngày của KHÔNG

CÓ BỐN MƯƠI NĂM CHEN CÁCH. Họ đang Đi Tìm Thời Gian Đã Mất song vờ như Thời-gian-Đã-mất ấy Chưa-hề-Mất. Tất nhiên, sự ấy vĩnh viễn là điều không thể. Thế nhưng, cách nào đó, họ đang SỐNG LẠI.

Xế chiều, vợ và các con tôi lần lượt về nhà. Ai cũng ngỡ ngàng khi bỗng nghe từ trên gác vọng xuống cuộc hòa quyện tinh tế của tiếng dương cầm và tiếng vĩ cầm. Tôi giải thích tóm tắt cho ba mẹ con nghe. Cả nhà đều thú vị và đồng tình sự tôi cho phép đôi nghệ sĩ sử dụng phòng nhạc nhà mình (có nghĩa là, *gần như sử dụng căn gác riêng tư của cả gia đình nhỏ chúng tôi. Bởi, trên gác, phòng nhạc nằm ở trung tâm. Phòng riêng của vợ chồng tôi mà đồng thời là phòng sinh hoạt chung cả nhà, và hai phòng riêng của các con tôi đều giáp vách, bao quanh phòng nhạc, và sự ra vào mỗi phòng đều thông qua một cánh cửa mở từ phòng nhạc. Để trao tự do riêng tư cho đôi nghệ sĩ, tức là chúng tôi, cả gia đình và từng thành viên đã hy sinh mọi riêng tư và thói quen sinh hoạt thường ngày của mình*).

Chiều ấy, chị Thu Vân cùng thầy Ngọc luyện tập suốt cho tới chạng vạng đêm.

Từ hôm sau, theo kế hoạch của chị, thì chị và thầy sẽ chuyển nơi luyện tập (dự định là từ thứ Hai cho tới thứ Bảy của tuần này) sang nhà thầy Ba, hoặc nhà một người học trò cũ nào đó của thầy Ngọc. Tuy nhiên, lúc hai người tạm biệt kèm lời cảm ơn chân thành, tôi chủ động ngừng lời. Rằng. *Nếu chị và thầy muốn, thì chị và thầy có thể tiếp tục luyện tập ở nhà em. (Tôi không bàn thảo với vợ và các con trước khi đưa đề nghị này, song tôi biết tôi đã được cả ba mẹ con đồng thuận. Tôi cũng biết rằng chiếc piano Petrof cổ của chúng tôi vốn là một cây đàn quý, có âm cộng hưởng rất đẹp. Song, đang như hiện tại, nó không là một cây đàn lý tưởng cho một nhạc sỹ, lại là một nhạc sỹ tuổi sắp tám mươi. Về cao độ, chiếc dương cầm nhà tôi đang dưới cao độ chuẩn một chút, phím nhấn nặng, độ nặng nhẹ của các phím lại không đều, có đôi phím có lúc nhấn vào vang một “vô thanh”, một nốt Mi ở âm vực trầm chỉ còn có một dây, các dây đàn thì dây cũ dây mới không đồng chất... Tuy thế, tôi tin nó xứng đáng với bất kỳ một tình yêu âm nhạc nào một khi nó mang tình yêu của cả gia đình nhỏ chúng tôi*). Chị Thu Vân, trước lời ngỏ của tôi, quay sang hỏi ý kiến thầy Ngọc. Thầy mau chóng quyết định mong được tiếp tục luyện tập ở nhà tôi. *Tôi nhận biết rõ, buổi tập đầu tiên ở nhà tôi là xảy từ một giải pháp tình thế. Song quyết định tiếp tục ở lại nhà tôi này của thầy lại là một lựa chọn chủ động thiên về tình cảm. Tình cảm. Ấy cũng là xuất phát cho lời mời từ phía gia đình nhỏ chúng tôi*.

Thế là, sau chiều Chủ Nhật đó, các chiều từ thứ Hai cho tới thứ Bảy của tuần kế sau, mỗi chiều, bắt đầu và kết thúc vào những giờ bất định, đều đặn diễn ra cuộc Hàn huyền –Tình yêu- Âm nhạc–Tình yêu của đôi nghệ sỹ trên căn gác gỗ của chúng tôi.

Tiếng đàn của đôi nghệ sĩ từng chiều nhanh chóng trở thành một cái gì thuộc sinh hoạt từng ngày của chúng tôi. Tới mực, bỗng buổi chiều hai người không tới, thì giữa sự êm ả khi được trả lại sinh hoạt riêng tư quen thuộc, cả gia đình nhỏ của tôi ai cũng ít nhiều mang cảm giác vắng thiếu và cái gì đó như là nỗi nhớ.

Trong các tác phẩm được luyện tập từng chiều và cuối cùng đã được trình diễn của chị Thu Vân và thầy Ngọc, có một tác phẩm mà tôi cảm như là một *biểu tượng cho Mối tình Xa xưa và cho cả cuộc tái hợp Kim Trọng - Thúy Kiều của cách bốn mươi năm Kiều luân lạc*.

Bản nhạc này hơn bốn mươi năm xưa được chính thầy Ngọc chỉ dẫn cho chị Thu Vân trong những ngày đầu thầy đưa chị bước vào một thế giới âm nhạc hoàn toàn khác. Nhạc Dancing. Nhạc Phòng Trà. (Bởi vốn dĩ chị Thu Vân là của âm nhạc cổ điển Tây Phương. Chị xuất thân từ một gia đình âm nhạc cổ điển. Người bố mất sớm của chị là nghệ sĩ vĩ cầm số một của miền Nam trước 1975. Bản thân chị đoạt thủ khoa của khoá học vĩ cầm dài mười một năm tại trường Quốc gia Âm nhạc Sài Gòn năm 1967).

Ấy là nhạc khúc Blue Skies, được soạn vào năm 1937 bởi nhạc sĩ Đức Josef Rixner. Cái tên gốc Ba Lan của nó là Blauer Himmel. Bản gốc là tác phẩm cho vĩ cầm độc tấu cùng giàn nhạc giao hưởng. Từ bản gốc này, thầy Ngọc đã chuyên soạn phần giàn nhạc sang cho *piano*. Bè *piano* thầy chuyên tuyệt hay, nó không chỉ tạo sự hòa quyện rất đẹp giữa hai nhạc cụ mà còn luôn hướng tới việc tạo nên hòa thanh sao cho bè giai điệu vĩ cầm được nổi lên với toàn bộ nét đẹp tinh tế nhất có thể.

Bây giờ, nghe đôi nghệ sĩ hòa lại bản nhạc này hoàn toàn từ ký ức của bốn mươi năm cũ, tôi dễ dàng hình dung cả hình ảnh và tiếng đàn chung của họ thuở xưa đẹp dường nào! Một điều cảm động, là giờ đây, với trí nhớ hư hao của mình, người thầy cũ, vị *Chef d'orchestre* lầy lừng một thuở đã quên đi rất nhiều chính bè *piano* do mình soạn. Và do ấy, người trò cũ lại trở thành người chỉ dẫn, đặc biệt là trong các đoạn *Contra-Solo* nhỏ mà người thầy giờ đây không còn nhớ. *Như một định mệnh, ngang đúng cái thời điểm của một trong những đoạn contra-solo rất đẹp của piano mà nghe như một lời đáp hết sức âu yếm cho một lời gọi tha thiết từ chiếc vĩ cầm, thì bây giờ thầy Ngọc sẽ lại lỗi nhịp. Sự lỗi nhịp này khởi từ buổi tập đàn trở lại đầu tiên cho suốt tuần luyện tập. Và, lần nữa, nó xảy ra như không thể khác vào cái đêm hai người trình diễn tại khách sạn Palace. Nó dường không là một cái gì thuộc về kỹ thuật, mà là một thứ định mệnh vô phương cứu vãn.*

Như thế đó, gia đình nhỏ chúng tôi bất ngờ được hưởng một Tuần lễ Festival Âm nhạc khác thường. Cũng từ nó, nảy nở thêm trong các con tôi một thẩm mỹ đẹp và tình yêu âm nhạc, cùng ý niệm về thái độ nghiêm túc và khổ luyện trong nghệ thuật. Con gái chúng tôi may mắn được một bài học vĩ cầm đầu tiên hết sức quý giá từ một nhạc sĩ

vĩ cầm thực thụ. Và ý nghĩa hơn nữa, không chỉ trong tôi, mà cả trong vợ và các con chúng tôi nảy sinh một tình cảm tự nhiên như giữa những người thân với chị Thu Vân và với thầy Ngọc.

Như thế đó, ***chúng tôi vô tình là chứng nhân cho một kiểu chung cuộc***, một kiểu *Cadenza Imperfetta*, của một hành trình *Đi tìm thời gian đã mất* của một đôi Kim Trọng –Thúy Kiều mà sự ly tán không do thẳng bán tơ, mà bởi một cuộc tao loạn bi thương của lịch sử quê hương và thứ định phận luôn dành cho những kiếp người tài hoa mệnh bạc.

(Nguyễn Văn Chức
Dalat, chiều 3.8.2015.)
[]